

Analiza zmian w zakresie odpowiedzialności zawodowej pielęgniarek i położnych w przepisach ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych.

Od dnia 1 stycznia 2012 r. wchodzi w życie ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych. Ustawa ta, spowoduje znaczne zmiany w systemie odpowiedzialności zawodowej pielęgniarek i położnych regulowanym obecnie obowiązującą ustawą z dnia 19 kwietnia 1991 r. o samorządzie zawodowym pielęgniarek i położnych oraz rozporządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 stycznia 1993 r. w sprawie postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej pielęgniarek i położnych. Zmiany te dotyczą wielu zagadnień, obejmujących, między innymi, sposób prowadzenia postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej prowadzonego przez rzecznika odpowiedzialności zawodowej oraz postępowania prowadzonego przed sądem pielęgniarek i położnych, wprowadzenie nowych kar do katalogu kar stosowanych przez sądy pielęgniarek i położnych, wprowadzenie możliwości złożenia przez uprawnione podmioty kasacji od prawomocnego orzeczenia sądu pielęgniarek i położnych do Sądu Najwyższego czy też wprowadzenie do stosowania w postępowaniu przed sądem pielęgniarek i położnych przepisów kodeksu postępowania karnego dotyczących postępowania uproszczonego (z określonymi wyłączeniami) i przepisów rozdziałów I - III kodeksu karnego.

Wskazać należy również, że nowe przepisy regulują bezpośrednio w ustawie zagadnienia dotyczące postępowania w sprawie odpowiedzialności zawodowej pielęgniarek i położnych bez odwoływania się do przepisów wykonawczych - rozporządzeń właściwego ministra (jak jest to obecnie), odwołując się jedynie do stosowania w postępowaniu odpowiednich przepisów kpk oraz kk. Konsekwencją takiego rozwiązania będzie stosowanie (od 1 stycznia 2012 r., czyli od wejścia w życie nowej ustawy) do postępowania w sprawie odpowiedzialności zawodowej pielęgniarek i położnych jedynie przepisów rangi ustawowej.

Najważniejsze zmiany, wprowadzone ustawą z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych, w systemie odpowiedzialności zawodowej dotyczą:

1) Definicja przewinienia zawodowego

W **art. 36 ust. 1** ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. podana jest definicja przewinienia zawodowego odmienna od obecnie stosowanej w ustawie z dnia 19 kwietnia 1991 r. W definicji tej nie uzależnia się odpowiedzialności zawodowej pielęgniarki lub położnej od zawinionego (jak określone jest to w **art. 38 ustawy** z dnia 19 kwietnia 1991 r.) naruszenia przepisów dotyczących zawodu pielęgniarki lub położnej.

2) Rozszerzenie właściwości sądów pielęgniarek i położnych

W **art. 36 ust. 2** ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. rozszerzono właściwości sądów pielęgniarek i położnych poprzez objęcie odpowiedzialnością zawodową według ww. ustawy również obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej wykonujących czasowo i okazjonalnie zawód pielęgniarki lub położnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Obecnie obowiązujące przepisy nie przewidują odpowiedzialności obywatela innego państwa w trybie polskich przepisów o odpowiedzialności zawodowej pielęgniarek i położnych.

3) Określenie pojęcia strony w postępowaniu

W **art. 39 ust. 1 i 2** ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. określono pojęcie strony postępowania. Według ww. przepisu stroną w postępowaniu są: osoba obwiniona (pielęgniarka lub położna), pokrzywdzony, rzecznik odpowiedzialności zawodowej lub jego zastępca. W **art. 40, 41** ustawy uregulowane zostały zagadnienia szczegółowe dotyczące statusu poszczególnych uczestników postępowania dotyczące między innymi definicji pojęcia osoby obwinionej, możliwości ustanowienia obrońców w postępowaniu itp. Obecnie obowiązujące przepisy zagadnienie to regulują w **§ 1 pkt. 7) – 9) oraz § 15** rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 stycznia 1993 r.

4) Określenie bezpośrednio w ustawie katalogu przesłanek umorzenia postępowania

W **art. 45 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. określono przesłanki upoważniające organ prowadzący postępowanie (zarówno rzecznika jak i sądu pielęgniarek i położnych) do

umorzenia prowadzonego postępowania w razie zaistnienia jednej z określonych w tym przepisie przesłanek. Wskazać należy, że obecnie obowiązujące przepisy (**art. 47 ust. 1** ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r.) odsyłają w tym zakresie do odpowiednich przepisów kpk, tj. do art. 17 kpk. Wprowadzenie katalogu przesłanek do umorzenia postępowania bezpośrednio do ustawy powinno ułatwić postępowanie w zakresie oceny zasadności jego wszczęcia i dalszego prowadzenia.

5) Określenie właściwości organu prowadzącego postępowanie wyjaśniające wobec niektórych członków samorządu

W **art. 47 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. wprowadzono nowy zapis dotyczący sytuacji, gdy zachodzi konieczność wskazania organu do prowadzenia postępowania wyjaśniającego wobec osób pełniących określone funkcje w samorządzie zawodowym (**ust. 1 - 3**) oraz do przekazania postępowania do prowadzenia innemu organowi niż właściwy, w razie zaistnienia szczególnych przesłanek. Obecnie obowiązujące przepisy regulują to zagadnienie w **art. 40 ustawy** z dnia 19 kwietnia 1991 r. oraz w **§ 6 i § 12** rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 stycznia 1993 r.

6) Zmiana terminów prowadzenia postępowania wyjaśniającego

W **art. 53 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. określono czas trwania postępowania wyjaśniającego oraz termin i organy uprawnione do jego przedłużenia. W przepisie tym wydłużono okres prowadzenia postępowania wyjaśniającego z 3 do 6 miesięcy, okres na jaki może być następnie przedłużone postępowanie przez Naczelnego Rzecznika z 3 do 6 miesięcy. Bez zmian pozostawiono natomiast uprawnienia Naczelnego Sądu Pielęgniarek i Położnych do dalszego przedłużenia postępowania wyjaśniającego. Obecnie obowiązujące przepisy (**§ 28 rozporządzenia** Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 stycznia 1993 r.) przewidują analogiczne uprawnienia Naczelnego Rzecznika oraz Naczelnego Sądu, lecz we wskazanych wyżej, krótszych terminach.

7) Instytucja tymczasowego zawieszenia prawa wykonywania zawodu

W **art. 54 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. wprowadzono możliwość zastosowania, zarówno w postępowaniu wyjaśniającym jak i przed sądem pielęgniarek i położnych, tymczasowego zawieszenia prawa wykonywania zawodu. W przepisie tym określono

przesłanki do jego stosowania, okres na jaki można zastosować tą instytucję oraz tryb odwoławczy od postanowienia o zastosowaniu tego środka. Uregulowanie to wprowadza możliwość stosowania tymczasowego zawieszenia prawa wykonywania zawodu jako swego rodzaju środka zapobiegawczego na każdym etapie postępowania, w zależności od uznania organu prowadzanego to postępowanie. Obecnie obowiązujące przepisy regulują to zagadnienie w **art. 41 ustawy** z dnia 19 kwietnia 1991 r. i przewidują możliwość tymczasowego zawieszenia w czynnościach zawodowych jedynie w toku postępowania przed sądem.

8) Właściwość sądów pielęgniarek i położnych

W **art. 55 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. określona została właściwość sądu pielęgniarek i położnych do rozpoznania sprawy w I instancji. Przepis ten w zasadzie powtarza dotychczasowe rozwiązania zawarte w **art. 40 ustawy** z dnia 19 kwietnia 1991 r. oraz **§ 6** rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 stycznia 1993 r. Wskazać należy jedynie na **ust. 2**, który określa właściwość sądu w sytuacji, gdy osobą obwinioną jest obywatel państwa członkowskiego Unii Europejskiej oraz na **ust. 3** umożliwiający przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi, w razie złożenia takiego wniosku przez stronę lub z urzędu, w razie uznania takiej konieczności przez Naczelny Sąd. Obecnie obowiązujące przepisy nie regulują tego zagadnienia.

9) Przeniesienie przepisów regulujących niektóre ogólne zasady postępowania przed sądem do ustawy

W **art. 56, 57 i 65 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. określono niektóre ogólne zasady postępowania przed sądem pielęgniarek i położnych. Są to zasada jawności (**art. 56 i art. 65**) i zasada kolegialności oraz niezawisłości (**art. 57**).

Obecnie kwestie te regulowane są przez **§ 5 ust. 1 oraz § 9** rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 stycznia 1993 r. oraz **art. 52** ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. i **§ 2 ust. 1** rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 stycznia 1993 r.

10) Zmiany w katalogu kar

W **art. 60 ust. 1 pkt 1) – 8)** ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. określony został katalog kar, które mogą być orzekane przez sąd pielęgniarów i położnych. Są to :

- nagana (kara tożsama z karą określoną w **art. 39 ust. 1 pkt. 1)** obecnie obowiązującej ustawy);
- upomnienie (kara tożsama z karą określoną w **art. 39 ust.1 pkt 2)** obecnie obowiązującej ustawy);
- kara pieniężna (nowa kara);
- zakaz pełnienia funkcji kierowniczych w podmiotach leczniczych na okres od 1 roku do 5 lat (kara tożsama z karą określoną w **art. 39 ust.1 pkt. 3** obecnie obowiązującej ustawy);
- zakaz pełnienia funkcji z wyboru w organach samorządu na okres od 1 roku do 5 lat (nowa kara);
- ograniczenie zakresu czynności w wykonywaniu zawodu na okres od 6 miesięcy do 2 lat (nowa kara);
- zawieszenie prawa wykonywania zawodu na okres od 1 roku do 5 lat (kara tożsama z karą określoną w **art. 39 ust. 1 pkt. 4** obecnie obowiązującej ustawy);
- pozbawienie prawa wykonywania zawodu (kara tożsama z karą określoną w **art. 39 ust. 1 pkt. 5** obecnie obowiązującej ustawy).

Ponadto w **ust. 2** określono możliwość, w razie orzeczenia przez sąd kary ograniczenia zakresu czynności zawodowych (**art. 60 ust. 1 pkt 6**) lub zawieszenia prawa wykonywania zawodu (**art. 60 ust. 1 pkt 7**), orzeczenia kary dodatkowej – zakazu pełnienia funkcji kierowniczych (**art. 60 ust. 1 pkt 4**).

Katalog kar poszerzony został w nowej ustawie o 3 nowe kary, dające możliwość bardziej elastycznego reagowania przez sąd w toku rozpoznawania sprawy. Oczywiście dopiero praktyka orzecznicza pozwoli ocenić przydatność tych kar.

Ponadto w **art. 61 - 64 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. określono zasady wykonywania tych kar oraz określono ograniczenia w stosowaniu kar wobec obywateli państw Unii Europejskiej wykonujących czasowo i okazjonalnie zawód pielęgniarstwa lub położnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Obecnie obowiązujące przepisy regulują to zagadnienie w **art. 44 ustawy** z dnia 19 kwietnia 1991 r.

11) Określenie formy i treści orzeczenia sądu pielęgniarstwa i położnych

W **art. 66 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. określono elementy, jakie powinno zawierać orzeczenie sądu pielęgniarstwa i położnych. Analogiczne wskazówki zawiera **§ 43** rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 19 stycznia 1993 r. Zaznaczyć należy, że zarówno według obecnego stanu prawnego, jak też po wejściu w życie ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. (po 1 stycznia 2012 r.) naruszenie tego przepisu skutkuje, w razie stwierdzenia takiego naruszenia w toku postępowania odwoławczego, uchynieniem orzeczenia jako rażąco naruszającego prawo.

12) Postępowanie odwoławcze

W **art. 68 - 72 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. określono zasady postępowania odwoławczego od orzeczenia sądu I instancji (okręgowego sądu pielęgniarstwa i położnych) do sądu II instancji (Naczelny Sąd Pielęgniarek i Położnych). Dotychczas zagadnienie to regulowane było przez **§ 46 – 55** rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 stycznia 1993 roku. Omawiane przepisy ustawy w zasadzie powtarzają obecnie obowiązujące w tym zakresie rozwiązania. Wskazać należy jednak na następujące odmienności:

- w **art. 68 ust. 3** ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. określono, iż w razie stwierdzenia w toku postępowania odwoławczego zaistnienia przesłanek określonych w **art. 439 § 1 pkt. 1, 2 i 5 - 10 kpk** – NSPiP nie jest związany cofnięciem złożonego uprzednio odwołania od wyroku sądu I instancji;

- w **art. 71 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. przewidziano dla NSPiP uprawnienie do wystąpienia z wnioskiem o przeprowadzenie postępowania przewidzianego w **art. 27 ust. 1** ustawy z dnia 1 lipca o zawodach pielęgniarki i położnej.

13) Postępowanie kasacyjne

W **art. 73 ust. 1 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. wprowadzono nową instytucję, nieznaną dotychczas w systemie przepisów regulujących odpowiedzialność zawodową pielęgniarek i położnych. Jest to kasacja, którą od prawomocnego orzeczenia do Sądu Najwyższego wnieść mogą strony postępowania, minister właściwy do spraw zdrowia (obecnie Minister Zdrowia i Opieki Społecznej) oraz Prezes Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych. Przepis ten określa również tryb wniesienia (ust.1 i 2) kasacji, przesłanki uprawniające do jej wniesienia (ust.2 - 4) oraz wymogi formalne co do treści (ust.7) oraz tzw. instytucję przymusu adwokackiego (ust.8), czyli obowiązek sporządzenia kasacji i podpisania jej przez posiadającego odpowiednie uprawnienia zawodowe obrońcę lub pełnomocnika strony.

14) Wznowienie postępowania.

W **art. 74 - 81 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. omówione jest wznowienie postępowania. Przepisy te regulują przesłanki do wznowienia postępowania (**art. 74 ust. 1 i 2 oraz art. 75**), podmioty uprawnione do złożenia wniosku o wznowienie postępowania (**art. 77 ust.1**) oraz tryb postępowania w sprawie. W obecnie obowiązujących przepisach zagadnienie to jest omówione w **art. 42 ust. 1 ustawy** z dnia 19 kwietnia 1991 r. (w zakresie skutków wznowienia postępowania) oraz w **§ 61 rozporządzenia** Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 stycznia 1993 r. (w zakresie określenia trybu postępowania w przedmiocie wznowienia postępowania).

15) Rejestr ukaranych pielęgniarek i położnych oraz zatarcie ukarania

W **art. 85 i 86 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. omówione są zasady prowadzenia przez Naczelną Radę Pielęgniarek i Położnych zasady prowadzenia rejestru ukaranych pielęgniarek i położnych oraz udostępniania informacji w nim zawartych zainteresowanym osobom oraz terminy zatarcia wpisów o ukaraniu zawartych w rejestrze.

Obecnie obowiązujące przepisy regulują to zagadnienie w **art. 49 ustawy** z dnia 19 kwietnia 1991 r. Zmiana wprowadzona ustawą z dnia 1 lipca 2011 r. polega na określeniu treści wpisów do rejestru oraz podmiotów uprawnionych do dokonania wglądu w rejestr.

16) Odesłanie do przepisów kpk i kk w sprawach nieuregulowanych w ustawie

W **art. 88 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. zawarte jest odesłanie do odpowiednich przepisów kodeksu postępowania karnego i kodeksu karnego - w zakresie nieuregulowanym w omawianej ustawie. Odesłanie to dotyczy szczegółowych zasad prowadzenia postępowania w sprawach odpowiedzialności zawodowej pielęgniarek i położnych, określonych w przepisach dotyczących postępowania uproszczonego w kpk oraz zasad odpowiedzialności za przewinienie zawodowe, form popełnienia przewinienia zawodowego oraz wyłączenia odpowiedzialności za przewinienie zawodowe oraz zasad wymiaru kary określonych w rozdziałach I - III i art. 53 § 1 kk.

Zgodnie z ww. postępowanie przed sądem pielęgniarek i położnych prowadzone jest wg przepisów art.468 - 484 kpk w związku z art.337 - 424 kpk z odpowiednimi wyłączeniami w zakresie przepisów dotyczących oskarżyciela prywatnego, powoda cywilnego, przedstawiciela społecznego, postępowania przygotowawczego oraz środków przymusu, gdyż zagadnienia te są odpowiednio uregulowane w ustawie z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych. Ponadto w zakresie zasad odpowiedzialności zawodowej (oceny zamiaru sprawcy, form popełnienia przewinienia zawodowego i zasad wyłączenia odpowiedzialności) stosować należy ww. przepisy kodeksu karnego, jako najbardziej zbliżone do specyfiki postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej pielęgniarek i położnych.

Na zakończenie wskazać należy, że przepisy **rozdziału 6 ustawy** z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych, z uwagi na odesłanie w zakresie samego postępowania przed sądem pielęgniarek i położnych do ww. wskazanych przepisów kpk i kk mogą sprawiać trudności w bieżącym ich stosowaniu, w związku z czym, niezbędne będzie przeprowadzenie odpowiednich szkoleń dla okręgowych sądów pielęgniarek i położnych.